



Latvijas Republikas Valsts prezidenta kanceleja Prezidenta preses dienests

Pils laukums 3, Rīga-50, LV-1900, tālr. 7092122, fakss 7320404,
prese@president.lv, www.president.lv

Latvijas Valsts prezidentes runa konferencē „Eiropas Savienībai – 50. Sasniegumi un nākotne” 2007. gada 2. aprīlī Rīgas Latviešu biedrības namā

"Romas līgumu nozīme šodien"

Ekselences,

Dāmas un kungi,

Man ir patīess prieks, ka šodien esam pulcējušies, lai atzīmētu Romas līgumu 50. gadskārtu. To pamatoti var uzskatīt par vēsturisku notikumu, jo Romas līgumu parakstīšana 1957. gada martā iezīmēja ceļu Eiropas Savienības izveidošanai un tai jaunajai, vienotajai Eiropai, ko pazīstam šodien.

Romas līgumi radīja pamatu jaunai sadarbības pakāpei starp valstīm, kuras tikai dažus gadus iepriekš bija karojušas savā starpā. Ar pārbaudes un kontroles svirām šie līgumi ļāva pārvarēt bailes un neuzticību. Tie ļāva radīt pārlicību, ka vēl pavisam nesenais pretinieks postošajā 2. Pasaules karā vairs nelolos ļaunus nodomus pret saviem kaimiņiem. Ne velti Beļģijas ārlietu ministrs Pauls Henrijs Spāks (*Paul-Henri Spaak*) tos parakstot sacīja, ka “šī diena kļūs par vienu no lielākajām dienām Eiropas vēsturē”. Romas līgumi bija patiesi unikāli, jo tie iezīmēja mērķus un uzdevumus, kas ir sasniedzami, valstīm darbojoties kopā. Pateicoties šai sadarbībai, katra dalībvalsts, gadiem ritot, spēja panākt ilgspejīgu attīstību, drošību, stabilitāti un labklājību.

Derētu arī atsaukt atmiņā to, kas vairumam eiropiešu, paldies Dievam, pēdējo 50 gadu laikā *nav* bijis jāpiedzīvo. Tie ir divi pasaules kari un to radītais posts. Šajā kontekstā miera ceļš, kuru Eiropa ir gājusi pēdējo pusgadsimtu, ir ārkārtīgi liels panākums. Tas kļūst vēl nozīmīgāks, ja izvērtējam faktu, ka Centrālās un Austrumeiropas valstis, atbrīvojušās no komunisma jūga, ir guvušas iespēju pievienoties Eiropas Savienībai, pārvarot kontinenta pusgadsimtu ilgušo piespiedu sašķeltību.

Ekselences,

Dāmas un kungi,

Atskatoties pagātnē, kā to darām šodien, atzīmējot Romas līgumu 50. gadadienu, mēs redzam, ka šie vēsturiskie līgumi 1957. gadā iezīmēja patiesi jaunas politikas nostādnes. Tagad, 2007. gadā, mums atkal ir nepieciešamas jaunas pieejas un nostādnes. Par spīti Eiropas Savienības vērā ņemamajiem panākumiem, nebūt ne viss Eiropā izdodas tā, kā mēs to vēlētos. Joprojām nav panākta vienošanās jaunam līgumam par konstitūciju Eiropai. Pie tam vairākās vecajās dalībvalstīs ekonomiskā izaugsme ir palēninājusies un bezdarbs ir kļuvis par ilgstošu likstu.

Romas līgumi savulaik lika pamatu brīvai personu, preču, pakalpojumu un kapitāla kustībai, kā arī kopējai lauksaimniecības politikai, godīgas konkurences veicināšanai un tiesību sistēmu saskaņošanai. Tie visi ir acīmredzami ieguvumi. Bet vai četras pamatbrīvības šodienas Eiropā darbojas visā to pilnībā? Bieži vien virsroku gūst ērtie un pierastie aizsargmehānismi, kas ir bijuši noderīgi pagātnē, taču šodien mums vairs neder. Šajā laikmetā mums ir reālistiski jāraugās uz globalizāciju un tās jaunajiem izaicinājumiem. Neizbēgami nonāksim pie secinājuma, ka, ja Eiropa vēlas palikt

konkurētspējīga, tad tai būs vajadzīgs daudz spēcīgāks sacensības spars. Protekcionalisma ceļš vairs nav derīgs. Tas var vienīgi sagraut, nevis aizsargāt Eiropas labklājību.

Zīmīgi, ka vairākās valstīs interese un atbalsts par Eiropas lietām ir samērā zems. Arī Latvija te nav izņēmums. Kā rāda pēdējie Eiropabarometra pētījumi, 40% Latvijas iedzīvotāju nekad nav meklējuši informāciju par Eiropas Savienību un, lai gan aptuveni puse (51%) tai uzticas, tikai viena piektā daļa (21%) uzskata, ka Eiropas Savienība ņem vērā viņu viedokļus. Latvijā, tāpat kā daudzās citās dalībvalstīs, ir izplatījies uzskats par to, ka ES negatīvi ietekmē dzīves līmeni.

Tas ir paradoksāls secinājums, ja ņemam vērā, ka 40% iedzīvotāju vispār neinteresējas par Eiropas Savienību. Tas liek jautāt, vai mūsu spriedumi bieži vien nav aizspriedumaini? Vai nav tā, ka Briselai reizēm tiek uzvelts tas, ko tā nebūt nav pelnījusi, un vai nav tā, ka Eiropas lietas kļūst par iekšpolitisko notikumu ķīlniecēm? Bieži vien politiķiem ne tikai Latvijā, bet arī citur Eiropā, ir ērtāk novelt dažādas kaites un vainas uz kaut kādiem mistiskajiem “eirokrātiem” Briselē.

Kad lietas nerit raiti un gludi, kā tas ir šodienas Eiropā, viens otrs noteikti sev jautā: vai šādā situācijā būtu jāsvin jubilejas un vai daudzi no mūsu panākumiem nav palikuši pagātnē? Manuprāt, pārejošas problēmas un ligas tomēr nedrīkstētu aizēnot Eiropas integrācijas patiesos sasniegumus, kas ir pārvērtušas mūsu kontinentu mieru radošā un stiprinošā spēkā, kam nav precedenta pasaules vēsturē. Romas līgumu 50. gadskārta liek mums vēlreiz to apzināties. Romas līgumi ir apliecinājums tam, ka Eiropas iedzīvotājiem arī ļoti grūti jautājumi ir atrisināmi, ka arī ļoti atšķirīgi viedokļi ir apvienojami, ja vien politiķi ir valstsvīri un ja vien viņiem ir kopēja vīzija, kas viņus vieno. Šāda vīzija ir vajadzīga arī šodien, lai risinātu Eiropas sasāpējušos jautājumus.

Ekselences,

Dāmas un kungi,

Romas līgumi joprojām mums rāda piemēru tam, kā rast risinājumus saspīlētiem jautājumiem. Tie ir divu gadu ilgu un grūtu sarunu rezultāts, kuru veiksmīgam iznākumam brīžiem neesot ticējuši pat vislielākie optimisti, jo viedokļu atšķirības toreizējo sešu dalībvalstu starpā bija ievērojamas. Dažos jautājumos pat bija jāsaskaras ar diametrāli pretējām pieejām.

Tādēļ Romas līgumi papildus ir nozīmīgi ar izpratni par to, ka Eiropas kopējie mērķi nav sasniedzami tikai ar ekonomisku sadarbību. Eiropai ir jābūt savienībai, kuru vieno kopējas vērtības un patiesi centieni šīs vērtības iemiesot dzīvē. Romas līgumi iezīmē šo vērtību kopumu, kas ir licis drošu pamatu sadarbībai starp nu jau 27 dažādām Eiropas valstīm. Šīs vērtības ir: brīvība, demokrātija, cilvēktiesību ievērošana, tiesiskums, vienlīdzība, solidaritāte un iecietība. Eiropas integrācija nekad nebūtu novedusi pie tiem panākumiem, kas sasniegti šodien, ja tā no pašiem pirmsākumiem nebūtu balstīta nesatricināmā kopēju vērtību pamatā.

Viena no Romas līgumu preambulām skaidri iezīmē Eiropas Savienības paplašināšanās perspektīvu, aicinot “Eiropas pārējās tautas, kurām tādi paši ideāli, pievienoties šiem centieniem”. Atcerēsimies laiku, kad tika parakstīti Romas līgumi – tas bija īsi pēc traģiskajiem 1956. gada notikumiem Ungārijā. Romas līgumi bija drosmes un nākotnes vīzijas caurvīti teksti, kam neapšaubāmi bija būtiska nozīme politiskajās diskusijās par Eiropas Savienības vēsturisko paplašināšanos 2004. un 2007. gadā.

Jau pirms 50 gadiem tiem, kuri parakstīja Romas līgumus, bija skaidrs, ka pasaules arēnā Eiropa var sasniegt taustāmus panākumus tikai un vienīgi kopdarbojoties. Zīmīgi ir toreizējā Vācijas kanclera Konrāda Adenauera vārdi, kas teikti Romas līgumu parakstīšanas priekšvakarā: “Tikai vienota Eiropa tiks sadzirdēta un cienīta šodienas pasaulē”. Tikpat nozīmīgi kā toreiz šie vārdi ir arī šodien, it īpaši paturot prātā to, ka ārpolitika ir viena no jomām, kur Eiropas pilsoņi sagaida no Eiropas aktīvāku un efektīvāku darbību, novēršot krīzes, stiprinot drošību un apkarojot terorismu.

Ekselences,

Dāmas un kungi!

Pirms dažām dienām Eiropas Savienības galotņu tikšanās laikā tika pieņemta Berlīnes Deklarācija. Mēs ļoti ceram, ka tā kļūs par soli ceļā uz vienošanos Eiropas Konstitūcijas jautājumā. Šāda vienošanās ir ļoti vajadzīga, jo Eiropai ir jārisina daudzi neatliekami jautājumi, un, lai spētu to darīt, tai ir jābūt rīcībspējīgai. Rīcībspējīga Eiropa ir mūsu kopējais mērķis. Tā ir bijusi un paliek vairāku eiropiešu paaudžu kopējs sapnis. Franču rakstnieks un domātājs Antuāns de Sent-Ekziperī reiz ir teicis: “Ja Tu vēlies uzbūvēt kuģi, tad neliec cilvēkiem gāzt kokus un nesāc dalīt pienākumus, bet pamodini viņos ilgas pēc bezgalīgās jūras tāles”. Strādājot kopā un veidojot Eiropu, mums, Eiropas tautām, ir jājūt kopīgām ilgām pēc vienotas Eiropas. Tas ir augsts un grūti sasniedzams mērķis, bet tas ir mērķis, par kuru ir vērts cīnīties. Esmu pārliecināta, ka agrāk vai vēlāk mēs to spēsim sasniegt.